

Serbest Etkinlik Uygulamalarının Öğretmen Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi

Dr. Emine Seda GÜN

Milli Eğitim Bakanlığı, Ankara

esedagun@gmail.com

Özet

2010-2011 eğitim öğretim yılı itibari ile eğitim süreçlerine dahil edilmiş olan serbest etkinlik uygulamaları ile, öğrencilerin ilgi ve yetenekleri temel alınarak hazırlanmış olan etkinlikler aracılığıyla başta sosyal gelişimlerinin desteklenmesinin yanı sıra zihinsel gelişimlerine de katkı sağlanması hedeflenmektedir. Bu araştırma ile söz konusu uygulamalarının sınıf öğretmen görüşlerine göre değerlendirilmesi amaçlanmıştır. Araştırmada, sınıf öğretmenlerinin serbest etkinliklerin uygulamadaki etkililiği hakkındaki görüşlerini tespit etmeye yönelik olarak tarama yöntemi kullanılmıştır. Araştırmanın örneklemini Ankara il merkezi ve ilçelerinde random yöntemiyle belirlenmiş olan ilköğretim okullarında görev yapan toplam 729 sınıf öğretmeni oluşturmaktadır. Veri toplama aracı olarak, öğretmenlerin serbest etkinlik uygulamaları hakkındaki görüşlerini tespit edebilmek amacıyla araştırmacı tarafından geliştirilmiş olan, 5'li likert tarzında hazırlanmış olan 22 maddeden oluşan bir anket kullanılmıştır. Ayrıca öğretmenlerin özgün görüşlerini almak amacıyla iki adet açık uçlu soru sorulmuş ve alınan yanıtlar gruplanarak değerlendirilmiştir. Elde edilen veriler SPSS istatistik paket programı ile analiz edilerek sunulmuştur. Araştırma sonucuna göre, öğretmenlerin serbest etkinlik uygulamalarının eğitim süreçlerindeki yeri ve öğrenci gelişimine olan pozitif etkileri konusunda olumlu bir tutum içerisinde oldukları ancak bu uygulamaların istenilen verimlilikte yürütülebilmesi için gerekli olan alt yapının sağlanmamış olduğu yönünde görüş bildirdikleri tespit edilmiştir.

Anahtar kelimeler: Serbest etkinlik uygulamaları, Değerlendirme, Öğretmen Görüşleri

Assessment of the Leisure Activity Implementations According to the Teachers' Opinions

Abstract

It is aimed to contribute to students' mental developments in addition to their social developments by the leisure activity implementations, included in the educational processed in 2010-2011 educational year, by the mediation of the activities based on their interests and adequacies'. In this study it was targeted to assess the implementations being talked according to the teachers' opinions. Survey method was used to find out their opinions about the effectiveness of the leisure activity implementations. 729 classroom teachers from the 25 different districts of Ankara, set by random method, were the sample group of the study. The 5-point likert style survey form, consisted of 22 items, which was created by the researcher was used as data collection tool and the derived data were shown after being analyzed by the SPSS statistical packet program. Also 2 open ended question was used to gather teachers' original opinions and their answers were assessed by arranging into groups. According to the findings of the study it was concluded that the teachers were in a positive attitude about the role of the leisure activity implementations and their contributions to students' developments however the basic facilities necessary for the efficiency of these implementations didn't exist in the schools.

Key Words: Leisure Activity Implementations, Assessment, Teacher Opinion

Giriş

Dünyada yaşanan sürekli değişim ve gelişim; kullanılan teknolojileri, toplumların yaşam biçimlerini, ihtiyaç duyulan birey özelliklerini etkilemekte ve gelişmeye zorlamaktadır. Her alanda olduğu gibi eğitim alanında da gelişme ihtiyacı kendini göstermektedir (Tüfekçi,2005). Toplumun sosyal, kültürel, politik ve ekonomik yönden kalkınmasında ve bireylerin kendilerini gerçekleştirmelerinde önemli bir role sahip olan bilimsel gelişmeler, eğitim sisteminin temel öğelerinden biri olan eğitim süreçlerine de yansımaktadır.

Milli Eğitim Bakanlığı Talim Terbiye Kurulu Başkanlığı da bu savdan yola çıkarak 2010 yılında almış olduğu kararla ilköğretim 1-5. sınıflara serbest etkinlik uygulamaları dersini getirmiştir. Buna göre ilköğretim kurumlarındaki zorunlu ders saati azaltılarak 1,2 ve 3.sınıflarda haftada 5 saat; 4 ve 5.sınıflarda ise haftada 4 saat serbest etkinlik uygulamalarına ayrılmıştır. 2012-2013 itibari ile 12 yıla çıkan zorunlu eğitim süresi nedeniyle yapılmış olan düzenlemeler sonrasında ise ders çizelgelerinde birtakım değişikliklere gidilmiş ancak mevcut sistemle eğitimlerine başlamış sınıflar için herhangi bir değişiklik yapılmayarak, yeni ders çizelgelerinin kademeli olarak uygulamaya başlanacağı ifade edilmiştir. Söz konusu düzenleme ile serbest etkinlik saatleri 2016 yılı itibari ile ilköğretim 1-3.sınıflarda seçmeli ders olarak uygulanmaya devam edilecektir.

Serbest etkinlik uygulamaları ile, öncelikli olarak öğrencilerin istek ve yetenekleri doğrultusunda dahil olacakları etkinlikler aracılığıyla okulu daha çok sevmeleri amaçlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda da öğrencilerin okullarını birer aile ortamı gibi benimsemelerinin, okulda kendilerini rahat ifade edip güvende hissetmelerinin, daha mutlu olmalarının ve diğer öğrencilerle olan etkileşimlerini arttırarak sosyalleşmelerinin gerekliliği ve önemi vurgulanmıştır. Bu nedenle adı geçen uygulamalarda, istenilen çıktılara ulaşmaya yardımcı olacak nitelikte eğitim süreçlerine yer verilmesi gerektiği ifade edilerek öğretmenlerden, öğrencilerin yeteneklerini ortaya çıkarabilecek ve kendilerini tanıma imkanı sunacak ortamlar düzenlenmeleri beklenmektedir.

Serbest etkinlik uygulamalarında, öğrencilerin özel yeteneklerini geliştirmeye yönelik etkinliklerin düzenlenmesi ve sınavlara hazırlık ya da telafi eğitimi gibi akademik içerikli uygulamalara yer verilmemesi gerektiği altı çizilerek ifade edilmiştir. Bunun yerine öğrencilerin eğlenerek öğrenmelerine; yaratıcı zekalarını ve hayal güçlerini, yardımlaşma, dayanışma, iş birliği, dürüstlük, empati kurma, öz güven, liderlik vb. özelliklerini geliştirmelerine; sosyal çevrelerini, yaşadıkları ortamı, milli manevi ve evrensel değerleri tanımlarına; yaşadıkları sorunlara çözümler üretebilmelerine; toplumla uyumlu ve topluma katkısı olan bireyler olarak yetişmelerine imkan sağlayacak nitelikte uygulamalar yer verilmesi gerektiği bakanlıkça yayınlanan kararda ifade edilmiştir.

Görüldüğü üzere serbest etkinlik uygulamaları ile öğrencilerin başta sosyal gelişmelerinin desteklenmesinin yanı sıra zihinsel gelişimlerine de katkı sağlanması hedeflenmektedir. Buradan hareketle serbest etkinlik uygulamalarının mevcut öğretim programlarının hedefleri ile örtüşerek, öğrenme öğretme süreçlerinde öğrenci merkezli bir yaklaşımı benimsediği dikkati çekmektedir. Ayrıca serbest etkinlikler uygulamalarıyla öğrencilere kazandırılması beklenen beceri ve değerler benzer şekilde öğretim programlarında yer almaktadır.

İfade edilmiş olan gerekçelerden ötürü, bu uygulamaların programlarda hedeflenen öğrenci profiline ulaşmada destekleyici rol üstendikleri dikkati çekmektedir. Beklenen çıktılara ulaşılabilmesi için ise uygulamaların planlanan bir şekilde ve verimlilikte sürdürülebilmesi gerekmektedir. Bu nedenle uygulamalara sağlayacağı katkılarının yadsınamaz olduğu dönütlerin elde edilebilmesini sağlayacak değerlendirme çalışmalarının yapılması süreçlerde yaşanan olumlu noktaların yanı sıra eksiklerin de ortaya konulması açısından önem taşımaktadır. Şüphesiz değerlendirme çalışmalarında, adı geçen dersin uygulayıcıları olan sınıf öğretmenlerinin görüşlerinin alınması da işe vuruş bir değerlendirme yapılabilmesini sağlamaktadır.

Araştırmanın Amacı ve Önemi

Toplumdaki tüm bireylerin sahip olmaları gereken temel bilgi, beceri, davranış ve alışkanlıkları kazandırmakla sorumlu olan ilköğretimde, öğrencilere kazandırılması gereken başat becerilerden biri de sosyal becerilerdir. Bireylerin kazanmaları gereken bu beceriler onların ileriki yaşantılarında mensubu oldukları topluma ait sorumluluklarını yerine getirebilmeleri ve toplumla uyumlu bir şekilde yaşayabilmeleri için büyük önem taşımaktadır (Çubukçu ve Gültekin, 2006). Bir başka deyişle öğrencilerin okulda edineceği sosyal gelişimleri gelecekteki sosyal yaşamlarının temellerini oluşturmaktadır. Bu araştırma ile temel amacı öğrencilerin sosyalleşmeleri olarak ifade edilmiş olan serbest etkinlik

uygulamalarının sınıf öğretmenlerinin görüşlerine göre değerlendirilerek süreçlerde yaşanan olumlu ve olumsuz yönlerin belirlenmesi hedeflenmiştir. Araştırmada elde edilen bulgular aracılığıyla söz konusu uygulamaların düzenlenip geliştirilerek uygulamaların daha sistematik ve verimli bir şekilde yürütülebilmesi ve öğrencilerin sosyal gelişimlerinde gerçekleştirilmesi planlanan katkının artırılabilmesi amaçlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır:

1. Sınıf öğretmenlerinin serbest etkinlik uygulamaları ile ilgili görüşleri nelerdir?
2. Sınıf öğretmenlerinin serbest etkinlik uygulamalarının uygulamadaki etkililiği ile ilgili görüşleri nelerdir?
3. Sınıf öğretmenlerinin serbest etkinlik uygulamalarının öğrenci gelişimine etkileri ilgili görüşleri nelerdir?
4. Sınıf öğretmenlerinin serbest etkinlik uygulamalarını geliştirmeye yönelik önerileri nelerdir?

Yöntem

Araştırmanın Modeli

Araştırmada var olan durumu tespit etmek amacıyla tarama yöntemine ait işlem basamakları takip edilmiştir. Tarama yöntemi, geçmişte ve halen varolan bir durumu var olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan bir yaklaşımdır. Bu yöntemde, çok sayıda elemandan oluşan bir evrende, evren hakkında genel bir yargıya varmak için evrenin tümü ya da ondan alınacak bir grup örnek ya da örneklem üzerinde tarama yapılmaktadır (Karasar,2012).

Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini, Ankara ilinde görev yapan sınıf öğretmenleri oluşturmuştur. Çalışmanın örnekleme Ankara ilinde yer alan 25 ilçenin köy ve merkezinde çalışan 729 sınıf öğretmeni random yöntemi ile belirlenmiştir. Araştırmaya katılan öğretmenlerin özellikleri Tablo 1’de yer almaktadır.

Tablo 1: Örnekleme Yer Alan Öğretmenlere İlişkin Özellikler

		<i>f</i>	%
<i>Cinsiyet</i>	Kadın	481	66
	Erkek	248	34
<i>Öğrenim Durumu</i>	Ön Lisans	80	11
	Lisans	595	82
	Yüksek Lisans	48	7
	Doktora	6	1
<i>Kıdem</i>	1-11 Ay	28	4
	1-5 Yıl	118	16
	6-10 Yıl	168	23
	11-15 Yıl	145	20
	16-20 Yıl	120	16
	21 + yıl	150	21
<i>Toplam</i>		729	100

Veri Toplama Aracı

Araştırmacı tarafından sınıf öğretmenlerinin serbest etkinlik uygulamaları ile ilgili görüşlerinin belirlenebilmesi için veri toplama aracı olarak, 5'li likert tipi bir anket taslağı hazırlanmıştır. Hazırlanan taslak uzman görüşleri doğrultusunda düzeltilmiştir. Düzenlenen ölçek 90 kişilik öğretmen grubuna deneme amaçlı uygulanmıştır. Ön deneme sonucunda faktör analizi yapılmış ve kapsam geçerliliğinin sağlanabilmesi için madde sayısı 22'ye indirilmiştir. Nihai ölçeğin genel Cronbach Alpha güvenirlik katsayısı 0.87 olarak bulunmuştur.

Verilerin Toplanması ve Analizi

Son şekli verilen 22 maddeden ve 2 açık uçlu sorudan oluşan anket formu, 729 sınıf öğretmenine uygulanmıştır. Öğretmenlerden elde edilen veriler bilgisayar paket programı SPSS 15.0 (Statistical Package for Social Sciencies) kullanarak analiz edilmiştir. Elde edilen verilerin frekans ve yüzde değerleri hesaplanmıştır. Açık uçlu sorulardan alınan yanıtlar içerik analizi yapılarak değerlendirilmiştir. Araştırmada elde edilmiş olan sonuçlar, alt problemlere göre yorumlanarak sunulmuştur.

Bulgular

Birinci Alt Probleme İlişkin Bulgular

Ölçme aracı olarak kullanılmış olan ankette 1.alt probleme ilişkin 7 madde yer almaktadır. Bu maddeler ile katılımcıların maddelere vermiş olduğu yanıtların yüzde ve frekansları tablo 2.de sunulmuştur.

Tablo 2:Sınıf öğretmenlerinin serbest etkinlik uygulamalarının uygulamadaki etkililiği ile ilgili görüşleri

Maddeler	Kesinlikle Katılmıyorum		Katılmıyorum		Kararsızım		Katlıyorum		Kesinlikle Katlıyorum	
	f	%	f	%	F	%	f	%	f	%
Serbest etkinlik uygulamaları okullarda verimli bir şekilde uygulanmaktadır.	104	14	252	35	132	18	209	29	32	4
Öğrencilerin bireysel farklılıkları serbest etkinlik saatlerinin planlanmasını zorlaştırmaktadır.	16	2	174	24	99	14	331	45	109	15
Serbest etkinlik uygulamaları esnasında sınıf yönetimini sürdürmek güçleşmektedir.	38	5	298	41	73	10	243	33	77	11
Serbest etkinlik uygulamaları öğrencileri daha yakından tanımama imkan vermektedir.	27	4	132	18	81	11	392	54	97	13
Serbest etkinlik uygulamaları planlanmasının yapılabilmesi için mevcut kaynaklar yetersizdir..	17	2	79	11	57	8	350	48	226	31
Serbest etkinlik uygulamalarına katılmakta öğrenciler istekli davranmaktadır.	38	5	117	16	86	12	364	50	124	17
Serbest etkinlik uygulamaları okullarda istenilen verimlilikte gerçekleşmemektedir	40	5	124	17	104	14	311	43	150	21
<i>Toplam</i>			<i>729</i>				<i>100</i>			

Tablo 2 incelendiğinde, araştırmaya katılan öğretmenlerin % 67'sinin serbest etkinlik uygulamaları dersinde öğrencilerin derse karşı istekli olduklarını ve bu ders aracılığı ile öğrencilerini daha yakından tanıyabildiklerini ifade ettikleri görülmektedir. Buna karşın, öğretmenlerin % 79'u mevcut kaynakların yetersiz olmasından ötürü ve % 60'ı ise öğrencilerin bireysel farklılıklarından ötürü eğitim süreçlerinin planlanmasının güçleştiğini belirtmiştir. Elde edilen verilere göre, katılımcıların % 49'luk bir bölümünün serbest etkinlik uygulamalarının verimli bir şekilde uygulanmadığı düşüncesinde iken ve % 18'lik bir kesimin de kararsız kaldığı görülmektedir. Benzer bir ifade ile bu defa, öğretmenlere uygulamaların istenilen verimlilikte gerçekleşip gerçekleşmediği sorulduğunda da % 64'lük bir çoğunluğun aynı şekilde cevap verdiği dikkati çekmektedir. Buna göre, katılımcıların anket sorularını cevaplarken tutarlı bir yaklaşım sergilediklerini söylemek doğru olacaktır.

Süreç ile ilgili olan diğer bir madde ile öğretmenlerin uygulamalar esnasında sınıf yönetimini sağlamada güçlük yaşayıp yaşamadıkları belirlenmeye çalışılmıştır. Bu

maddeden alınan veriler incelendiğinde öğretmenlerin bu konuda ikiye ayrılarak, % 46'lık bir kitlenin sınıf yönetimi konusunda sıkıntı yaşarken %44'lük bir kitlenin sınıf yönetimini sağlamada zorluk yaşamadığı sonucu elde edilmiştir. Görüldüğü gibi planlama ve uygulama aşamalarında, ortak bir çoğunluk tarafından ifade edilen sıkıntıların süreç yönetimi konusunda farklılaşmaktadır. Bu farklılığın öğretmenlerin demografik özellikleri (kıdem, cinsiyet, eğitim durumu vb.), sınıf mevcutları, okulun bulunduğu sosyo-ekonomik çevre vb. gibi farklı değişkenlerden kaynaklanmış olması muhtemel görülmektedir.

İkinci Alt Probleme İlişkin Bulgular

Tablo 3'de görüldüğü gibi, serbest etkinlik uygulamalarının öğrenci gelişimine olan etkilerini belirleyebilmek amacıyla ölçme aracında 5 maddeye yer verilmiştir.

Tablo 3:Sınıf öğretmenlerinin serbest etkinlik uygulamalarının öğrenci gelişimine etkileri ilgili görüşleri

Maddeler	Kesinlikle Katılmıyorum		Katılmıyorum		Kararsızım		Katılıyorum		Kesinlikle Katılıyorum	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
Serbest etkinlik uygulamaları öğrencilerin sosyal gelişimlerine katkı sağlamaktadır.	52	7	107	15	84	12	376	52	110	15
Serbest etkinlik uygulamaları öğrencilerin yaratıcılıklarını geliştirmektedir.	43	6	133	18	114	16	344	47	95	13
Serbest etkinlik uygulamaları öğrencilerin yeteneklerinin keşfedilmesini sağlamaktadır.	45	6	145	20	114	16	336	46	89	12
Serbest etkinlik uygulamaları öğrencilerin motivasyonlarını arttırmaktadır.	43	6	133	18	112	15	355	49	86	12
Serbest etkinlik uygulamalarının öğrencilerin özgüvenlerini geliştirmesine yeterli katkı sağlamaktadır.	30	4	129	18	127	17	352	48	91	12
Serbest etkinlik uygulamaları ile azalan ders saatleri öğrencilerin akademik başarılarını olumsuz etkilemektedir.	68	9	253	35	121	17	164	22	123	17
<i>Toplam</i>										
				729					100	

Katılımcılardan elde edilen yanıtlar incelendiğinde öğretmenlerin % 67'sinin serbest etkinlik uygulamalarının öğrencilerin sosyal gelişimini desteklediği yönünde olumlu görüş bildirdiği görülmektedir. Bu görüşe paralel bir şekilde, % 60'lık bir çoğunluğun uygulamaların öğrencilerin yaratıcılıklarını geliştirdiği düşüncesinde olduğu, çok yakın bir oranla % 59'luk bir çoğunluğun da süreç esnasında yapılan etkinliklerin öğrencilerin yeteneklerinin keşfedilmesini sağladığına inandıkları anket sonrasında yapılan değerlendirmeler arasında yer almaktadır. Görüldüğü gibi araştırmaya katılmış olan öğretmenlerin büyük bir bölümü, mevcut uygulamaların öğrencilerin sosyal yaşam becerilerinin gelişimi başta olmak üzere karakter oluşumuna da katkı sağladığı düşüncesindedir. Şüphesiz öğretmenlerin bu yaklaşımı, serbest etkinlik uygulamalarının belirlenmiş olan amaçlarına ulaşmada fayda sağlayacaktır.

Analiz edilen verilere göre, % 61'lik bir katılımcı kitlesinin adı geçen dersin öğrencilerin motivasyonunu arttırdığı, % 60'lık bir kesimin de bu dersin öğrencilerin özgüvenlerini geliştirmeye yeterli katkı sağladığı yönünde fikir belirttikleri görülmektedir. Buna göre mevcut uygulamaların öğrencilerin güdülenmeleri konusunda da öğretmenlerin olumlu bir yaklaşım içerisinde olduğu görülmektedir.

Anket maddeleri içinde yer alan tek olumsuz ifade ile serbest etkinlik uygulamaları ile azalan miğfer ders saatlerinin öğrencilerin akademik başarılarına olumsuz bir etkisinin olup olmadığı belirlenmeye çalışılmıştır. Bu maddeden alınmış olan yanıtlara bakıldığında, öğretmenlerin %44'lük bir kesiminin uygulamalardan dolayı azalan ders saatlerinin öğrenci başarısına olumsuz bir etki sağlamadığını ancak % 39'luk bir kesimin ise tam tersi görüşle öğrenci başarısının azaldığını ifade ettikleri dikkati çekmektedir. Katılımcı öğretmenlerin % 17'si ise konu ile ilgili kararsız olduklarını belirtmiştir. Olumlu ve görüş bildiren katılımcı sayı oranlarının birbirine yakın olmasının yanı sıra kararsız kalan kitle oranı da göz önüne alındığında mevcut ders saatlerinin kazanımlara ulaşmadaki etkililiği konusunda birtakım eksikliklerinin olduğunu söylemek mümkün olacaktır.

Üçüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular

Tablo 4: Sınıf öğretmenlerinin serbest etkinlik uygulamalarını geliştirmeye yönelik önerileri

Maddeler	Kesinlikle Katılmıyorum		Katılmıyorum		Kararsızım		Katılıyorum		Kesinlikle Katılıyorum	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
Serbest etkinlik uygulamalarına ayrılan ders saatlerinin azaltılması gerekmektedir.	50	7	210	29	104	14	236	32	129	18
Serbest etkinlik uygulamalarının branş öğretmenleri tarafından işlenmelidir.	69	9	197	27	113	16	208	29	142	19
Serbest etkinlik uygulamaları için sınıf öğretmenlerine hizmet içi eğitim verilmelidir.	50	7	138	18	56	8	303	42	182	25
Serbest etkinlik uygulamalarının verimli bir şekilde yürütülmesi için okullarda derslikler dışındaki alanlar düzenlenmelidir.	10	1	34	5	29	4	309	42	347	48
Serbest etkinlik uygulamalarının kaldırılarak miğfer ders saatlerinin artırılması gerekmektedir.	57	8	261	35	143	20	165	23	103	14
Serbest etkinlik uygulamalarına ait bir öğretim programı hazırlanması gerekmektedir.	16	2	61	8	53	8	366	50	233	32
Serbest etkinlik uygulamalarının sınıflar yeterli sayıda gruplara ayrılarak yapılması gerekmektedir.	19	3	102	14	78	10	349	48	181	25
Serbest etkinlik uygulamaları ile ilgili materyaller hazırlanarak okullara sunulması gerekmektedir.	17	2	25	3	37	6	336	46	314	43
<i>Toplam</i>					729				100	

Araştırma basamaklarında yer alan son alt problem ile katılımcı öğretmenlerin fikirleri aracılığıyla mevcut süreçlerin geliştirilmesine yönelik önerilerin elde edilmesi hedeflenmiştir. Bu hedef doğrultusunda ölçme aracında yer alan 8 anket maddesine verilen cevaplar dışında, 2 adet açık uçlu soru ile alınan cevaplar içerik analizi ile değerlendirilmiştir. Tablo 4'te yer alan ilgili anket maddeleri incelendiğinde, katılımcıların % 90'ının uygulamalar için okullarda derslikler düzenlenmesi ve % 79'unun derslerde kullanılacak materyallerin okullara sunulması gerektiğini ifade ettikleri görülmektedir.

Bilindiği gibi serbest etkinlik uygulamaları, Talim Terbiye Kurulu Başkanlığı tarafından hazırlanmış olan bir genelge çerçevesinde okullarda uygulanmaktadır. Buna ilişkin olarak, öğretmenlerin % 82'sinin derse ait bir öğretim programının hazırlanması ve % 67'lik bir çoğunluğun ise süreçlerle ilgili hizmet içi eğitimlerin sunulması yönünde görüş bildirdikleri tespit edilmiştir. Ayrıca % 73'lük bir çoğunlukla katılımcıların uygulamaların yeterli sayıda gruplara bölünerek, % 48'lik bir oranla da branş öğretmenlerince sürdürülmesi görüşü konusunda mutabık oldukları belirlenmiştir. Şüphesiz elde edilen tüm bu bulgular, uygulamaların verimli bir düzeyde gerçekleşebilmesi için önemli olan eğitim unsurları konusunda öğretmenlerin dikkati çeken bir çoğunluğunun aynı düşünceye sahip olduğunu ortaya koymaktadır.

Öğretmenlerin serbest etkinlik uygulamaları için ayrılmış olan süre ile ilgili görüşleri alındığında % 50'sinin bakanlıkça belirlenmiş olan ders saatinin azaltılması gerektiğini ifade ettikleri görülmektedir. Uygulamaların tamamen kaldırılması yönündeki düşünceleri sorulduğunda ise % 44'lük bir kesimin bu fikre olumsuz bakarken, katılımcıları % 37'sinin tam tersi düşündüğü belirlenmiştir. Alınan bu cevaplara sonucunda, ders saatlerinin azaltılması konusunda öğretmenlerin hemfikir olduğu ancak tamamen kaldırılması konusunda ortak bir düşünceye sahip olmadığı söylenebilir. Bu ifadelerden alınmış olan yanıtlar ile öğretmenlerin 2.alt probleme ilişkin maddeler arasında yer alan serbest etkinlik uygulamaları ile azalan miğfer ders saatlerinin öğrenci başarısına etkileri ile ilgili madde karşılaştırıldığında, katılımcı öğretmenlerin ders saatlerinin düzenlenmesi ve mevcut ders saatleri ile ilgili memnuniyetsizlikleri konusunda benzer bir görüş bildirdikleri dikkati çekmektedir.

Milli Eğitim Bakanlığı'nca 2012-2013 eğitim öğretim yılı başında yapılmış olan düzenleme doğrultusunda yenilenmiş olan ders çizelgeleri incelendiğinde, serbest etkinlik uygulamalarının ilkökul 4.sınıf seviyesinde kaldırıldığı; diğer sınıflar için ayrılmış olan ders saatlerinin ise azaltılarak 1.sınıflarda 4, 2 ve 3.sınıflarda ise 2'şer ders saati olarak uygulanmasına kademeli olarak geçilmesine karar verildiği dikkati çekmektedir. Buna göre bakanlıkça alınmış olan kararın öğretmen görüşlerini destekler nitelikte olduğu söylenebilir. Öğretmenlerin özellikle miğfer derslerin yetiştirilmesi ile ilgili olduğu ifade etmiş oldukları sıkıntılara göre, 4.sınıfta öğretim programlarının içeriklerinin artmasından dolayı bu dersin kaldırıldığı, diğer sınıflarda ise ders saatinin azaltılmasına karar verildiği düşünülmektedir.

Ölçme aracında yer alan açık uçlu sorulara verilmiş olan cevaplar incelendiğinde, katılımcıların süreçle ilgili dile getirmiş olduğu olumsuzlukları 6 başlık altında toplamak mümkündür. Bu başlıklar;

- okullardaki materyal ve kaynak eksikliği,
- öğrencilerin bireysel farklılıklarının sürecin planlamasını güçleştirilmesi,

- mevcut bir öğretim programının eksikliği ve buna bağlı olarak öğretmenlerin uygulamalarla ilgili yeterli bilgisinin olmaması,
- okullarda planlanan etkinliklerin yapılabilmesi için gerekli olan fiziki koşulların bulunmaması,
- süreç için ayrılmış olan ders saatinin fazla olması, sınıf mevcutlarının kalabalık olmasından ötürü uygulamaların istenilen verimlilikte yürütülememesi

şeklinde özetlenebilir.

Öğretmenlerin ifadelerinden örneklere aşağıda yer verilmiştir.

“Öğretim programının olmaması plan hazırlarken sıkıntı oluşturuyor. Okulun fiziki yapısı farklı etkinlik yapmaya uygun olmuyor. Okulun teknolojik yetersizliği öğretmenleri bu derste aynı etkinlikleri yapmaya yöneltiyor. Ayrılan ders saatleri fazla gelmektedir. Ders saati azaltılmalı, öğretmenler bu derslerde yapılabilecek etkinlikler konusunda bilgilendirilmeli. Öğretim programı hazırlanmalı.”

“Serbest etkinlik saatleri gerekli şartlar hazırlanmadan uygulamaya konulmuş bir çalışmadır. Ne öğretmenlerin ne de okul fiziki şartlarının bu uygulamaya hazır olmadığı kısa sürede ortaya çıkmıştır. Bu saatler ne yapılacağı bir türlü anlaşılabilen atıl saatler oluvermiştir. Zira 40-50 kişilik sınıflarda akademik olarak gelişmesi gereken bireylere nasıl bir etkinlik yaptırılacağı muallakta kalmıştır.”

“Serbest etkinlik uygulamaları planlamasının yapılabilmesi için mevcut kaynakların yetersiz oluşu ve serbest etkinlik uygulamalarına ait bir öğretim programının hazırlanmamış olması derslerin işlenişinde güçlükler yaşanmasına neden olmaktadır. O yüzden doküman hazırlanması, uygun kaynaklar önerilmesi faydalı olacaktır kanaatindeyim. Serbest etkinlik dersleri çocukların daha iyi tanınmasını, ilgi ve yeteneklerinin fark edilmesini sağladığı için olumlu olabilir.”

“Kaynak olarak çok eksik var. Etkinlikleri yapmak için uygun fiziksel ortam ve materyal yok. Öğrencilerin gelişimlerine katkı sağladığını düşünüyorum ancak saat olarak biraz fazla. Kaynaklar arttırılmalı.”

Görüldüğü gibi öğretmenlerin serbest etkinlik uygulamaları ile ilgili sunmuş oldukları öneriler, anket maddelerinde daha önceden verilmiş olan cevapları destekler nitelikte ve paralellindedir. Araştırmaya katılanların büyük bir çoğunluğu, serbest etkinlik uygulamaları ile ilgili olarak karşılaştığı ortak sorunları dile getirmiştir. Şüphesiz azımsanamayacak büyüklükte bir kitle tarafından belirtilmiş olan bu ifadelerin dikkate alınması, süreçlerde yaşanan sorunların ortadan kaldırılarak uygulamaların verimli bir yürütülebilmesine önemli derecede katkı sağlayacaktır.

Sonuç ve Öneriler

Anket maddelerinden elde edilmiş olan veriler bütüncül bir yaklaşımla ele alındığında, katılımcı öğretmenlerin serbest etkinlik uygulamalarının eğitim süreçlerindeki yeri ve önemi konusunda olumlu bir tutum içerisinde oldukları görülmektedir. Öğretmenlerin büyük bir çoğunluğu adı geçen uygulamaların öğrenci gelişimine olan pozitif etkileri konusunda hemfikir olmakla birlikte, eğitim süreçlerinin daha verimli bir hale getirilerek bu etkilerin azami düzeye çıkarılması gerektiğini ifade etmişlerdir. Mevcut eğitim ortamlarında yer alan

birtakım eksikliklerin yanı sıra uygulamaların bakanlıkça planlanmış olan çerçevede yürütülebilmesi için gerekli olan alt yapının sağlanmamış olması katılımcıların dile getirmiş olduğu temel sorunlar arasında yer almaktadır.

Araştırmadan elde edilmiş olan bu bulgulara göre aşağıda sunulmuş olan önerilerin eğitim süreçlerine katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

1. Eğitimde amaç, eğitim sistemine giren bireylerin mevcut durumundan istenilen duruma doğru farklılaşmasını sağlamaktır. Öğretim programlarındaki her bir ders, genel anlamda Milli Eğitimin Genel amaçları ve özel anlamda dersin amaçlarını gerçekleştirmeye çalışmaktadır. Bu nedenle, serbest etkinlik uygulamaları ile belirlenmiş olan amaçların elde edilebilmesi için, derse ilişkin bir öğretim programının hazırlanarak sunulmasının, dersin planlanmasını ve sistematik olarak işlenmesini sağlayarak süreçler sonunda elde edilmesi istenilen ve beklenen çıktılara ulaşmada fayda sağlayacağı öngörülmektedir.

2. Eğitim süreçlerinin değişen ve gelişen teknolojiye paralel olarak gözden geçirilerek düzenlenmesi gerekliliği şüphe getirmez bir gerçektir. Bu düzenlemeler sonucunda istenen çıktılara ulaşılabilmesi ancak süreçler ile ilgili olan bütün koşulların, bireylerin, ders kitapları ve araçların sağlanması ile mümkün olacaktır. Bu nedenden ötürü, serbest etkinlik uygulamalarının etkin bir şekilde yürütülebilmesi için gerekli fiziksel ortamın ve donanımın oluşturulması konusunda okullara sağlanacak olan desteğin yapılan faaliyetlerin etkinliğini arttıracığı düşünülmektedir.

3. Mevcut eğitim süreçlerinin belirli aralıklarla düzenlenerek geliştirilmesi uygulamalı ve dirik bir yapıda olan eğitim sistemlerinin gerekleri arasında yer almaktadır. Yapılan bu revizyonların, istenilen düzeyde gerçekleştirilebilmesi için değişimi gerçekleştirecek asıl kişiler olan öğretmenlerin, konunun uzmanı kişiler tarafından verilecek olan eğitimlerle bilgilendirilmesi gerekmektedir. Benzer şekilde, serbest etkinlik uygulamaları ile ilgili olarak sınıf öğretmenlerine verilecek olan hizmet içi eğitimlerin bu dersin işlevselleştirilebilmesi için katkı sağlayacaktır.

4. Serbest etkinlik uygulamalarının temel amaçlarından biri, öğrencilerin yeteneklerinin keşfedilmesini sağlayarak kişilik gelişimlerine katkıda bulunmaktır. Bu nedenle eğitim süreçlerinin öğrencilerin bireysel özelliklerinin dikkate alınarak düzenlenmesi gerekliliğinin altı çizilmiştir. Ancak sınıflarda yer almakta olan her öğrencinin birbirinden farklı olan özellikleri göz önüne alındığında planlamanın bu şekilde gerçekleştirebilmesi güçlük kazanmaktadır. Bu nedenle okullarda serbest etkinlik uygulamalarına ayrılan derslerin ortak bir zamanda yapılmasının sağlanarak benzer ilgi ve yeteneğe sahip öğrencilerin okul tarafından belirlenmiş olan sosyal kulüplerde yer almasının uygulamaların verimliliğine katkı sağlayacağı öngörülmektedir. Bu kulüplerin belirlenmesi esnasında öğrenci farklılıklarının yanı sıra okulların mevcut imkânlarının da (materyal, fiziki donanım, sosyo-kültürel çevre, eğitim kadrosu vb.) göz önünde bulundurulması ve yapılacak olan uygulamaların sınıf öğretmenleri yerine alanında uzman kişilerce sürdürülmesinin de uygulamaların etkinliğini arttıracığı öngörülmektedir.

Kaynakça

- Balci, A. (2009). Sosyal Bilimlerde Araştırma: Yöntem, Teknik Ve İlkeler. Ankara: Pegem-A Yayınları.
- Bulut, İ. Gömleksiz, M.N. (2006). Yeni Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programının Uygulamadaki Etkililiğinin Değerlendirilmesi, Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi Dergisi, 12, 393-421.
- Büyüköztürk Büyüköztürk, Ş. (2004). Sosyal Bilimler İçin Veri Analizi El Kitabı, Ankara: PegemA Yayıncılık.
- Büyüköztürk , Ş. (2005). Deneysel Desenler: Öntest-Sontest Kontrol Grubu Desen ve Veri Analizi. Ankara: Pegem-A Yayınları.
- Çubukçu, Z ve gültekin, M. (2006). İlköğretimde Öğrencilere Kazandırılması Gereken Sosyal Beceriler, Türk Dünyası Sosyal Bilimler Dergisi, 37,155-174.
- Demirel, Ö.(2007). Kuramdan Uygulamaya Eğitimde Program Geliştirme,Ankara:PegemA Yayıncılık.
- Erden, M. (1998). Eğitimde Program Geliştirme. Ankara: Anı Yayınları.
- Ertürk, S. (1972), Eğitimde Program Geliştirme, Ankara: Yelkentepe Yayınları.
- Talim Terbiye Kurulu Başkanlığı, B.08.0.TTK.072.01.00 sayı ve Serbest Etkinlikler Konulu Genelgesi.
- Tazebay, A. (2000). İlköğretim Programları ve Gelişmeler: Program Geliştirme İlke ve Teknikleri Açısından Değerlendirilmesi. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Tüfekçi, S. (2005). Beyin Temelli Öğrenmenin Erişkiye, Kalıcılığa, Tutuma ve Öğrenme Süreçlerine Etkisi. Yayımlanmış doktora tezi, Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Milli Eğitim Bakanlığı Talim Terbiye Kurulu Başkanlığı. (ty). Erişim: 3 Ekim 2012, <http://talimterbiye.mebnet.net/>
- Karasar, N. (2012). Bilimsel Araştırma Yöntemi. Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Sönmez, V. (2007). Program Geliştirmede Öğretmen El Kitabı. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Yıldırım, A ve şimşek, H. (2006). Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri. Ankara: Seçkin Yayınları.